

Νίκος Γκάτσος

ΟΛΑ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

νέα, αναθεωρημένη έκδοση

Μέρος 1ον

Εισαγωγή, Συμφωνική και Λαϊκή ὄρχηστρα

Ἄγγελος μὲ χρυσῆς φτεροῦγες - ἀφήγησις	ΙΟΡΔ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Ἄφηστε τὸ φαί	ΓΕΩΡΓ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΟΣΚΟΙ	{ ΛΕΩΝ ΜΑΥΡΟΓΩΡΓΟΣ ΓΙΩΡΓ. ΕΗΡΟΔΗΜΟΣ ΘΕΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΙΕΦ
Τὰ φτερά πού ἀκοῦμε - Βυζαντινὴ Χορωδία	καὶ ΛΕΩΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Ευπνήστε ἀπὸ τὸν ὕπνο	ΓΕΩΡΓ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
Δόξα σοι Κύριε	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ
Ἔνας βοσκὸς ὀρνίθι πέρνει - Ἄφήγησις	ΙΟΡΔ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Ὁρα καλὴ	ΓΙΩΡΓ. ΕΗΡΟΔΗΜΟΣ
Ἐτοῦτο τὸ πηγάδι	ΠΑΝ. ΜΑΚΑΡΩΝΗΣ
Στὸν ποταμὸ πού λάμπει - ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ	ΘΕΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΙΕΦ
Στὸν κάμπο περπατώντας - Ἄφήγησις	ΙΟΡΔ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Ὁρα καλὴ	ΓΕΩΡΓ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἔχω νὰ ὀργώσω	ΛΕΩΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ & ΧΟΡΩΔΙΑ
Ἦξι - Ἦξι	» » »
Τῆς μέρας σιγοσβύνει τὸ φῶς τὸ γαλανὸ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ
Στὴν παγωνιά τῆς νύχτας - Ἄφήγησις	ΙΟΡΔ. ΜΑΡΙΝΟΣ

Μέρος 2ον

Τοῦτο τὸ κρασί	ΘΕΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΙΕΦ
Ὅταν σημάνη ἡ ὥρα ἡ δωδεκάτη	ΜΑΝ. ΜΗΤΣΙΑΣ καὶ ΧΟΡΩΔΙΑ
Σὲ πόρτα παλαιϊκία - Ἄφήγησις	ΙΟΡΔ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Ἔσεῖς δὲν ἔχετε ἔγνοια	ΔΗΜ. ΓΑΛΑΝΗ
Ἀπὸ κορφὴ σ' ἄλλη κορφὴ - ἀφήγησις	ΙΟΡΔ. ΜΑΡΙΝΟΣ
Πέρα στὴν Ἀνατολή	ΠΑΝ. ΜΑΚΑΡΩΝΗΣ καὶ ΧΟΡΩΔΙΑ
Δούλη θὰ ἤθελα νὰ ἤμουν	ΔΑΝΑΗ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Γιορτάζοντας τὴν Γέννησί του	ΠΑΝ. ΜΑΚΑΡΩΝΗΣ
Γιὰ νὰ χορέψουμε ὄλοι ἀντάμα	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ
Δόξα ἐν Ὑψίστοις	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΧΟΡΩΔΙΑ

Ἄγγελος μέ χρυσές φτεροῦγες
πετάει ψηλά στά βοσκοτόπια
σέ δέντρου κάθεται κλωνάρι
κι ἀγγελικό τραγούδι λέει:

- «Ἀφήστε τό φαῖ νερό μήν πιεῖτε
τήν κάπα σας φορέστε τό ραβδί σας
στό χέρι πάρτε κι ἔτοιμοι γιά δρόμο
ἐλάτε ὄλοι κοντά μου. Τά σκυλιά σας
πιστά θά τό φυλᾶνε τό κοπάδι».
- Κι ἅμα φανεῖ ἡ φωνή πού μᾶς καλεῖ;
— Ἄνθρωπος λέτε νά 'ταν ἡ βιολί;
— Τ' ἀρνί βελάζει τάχα στ' ὄνειρό του;
— Μήν εἶναι τ' ἄστρο ἐκεῖνο πού φωτίζει
ψηλά στόν οὐρανό; Νά, κοίτα, κοίτα,
δές πώς τραβάει τό δρόμο του.
Τά φτερά πού ἀκοῦμε στό βαθύ σκοτάδι
σκίζουν τόν ἀγέρα — θεία μουσική!
Πόσο ἤσυχα κοιμᾶται τώρα τό κοπάδι
καί γλυκιά φλογέρα παίζουν οἱ βοσκοί!
Εἶναι φωτιά πού ἡ φλόγα της δέ σβήνει
τά πρόβατα νά φύγουν δέν ἀφήνει.
Ξάφνου στής νύχτας μέσα τή φοβέρα
μεγάλη γύρω ἀπλώνεται σιωπή
καί μία φωνή ψηλά ἀπό τόν ἀγέρα
ξεσπάει τά λόγια τοῦτα γιά νά πεῖ:
«Ἐυπνήστε ἀπό τόν ὕπνο! Σ' ἓνα στάβλο
κοντά στή Βηθλεέμ τή νύχτα ἐτούτη
μεγάλο ἔγινε θαῦμα — ἓνα θαῦμα!
(Δόξα Σοι Κύριε! Δόξα Σοι Κύριε!)
Ἐυπνήστε ἀπό τόν ὕπνο! Σηκωθείτε
κι ἐλάτε — πᾶμε γρήγορα! Ἐν' ἄστρο
τό δρόμο θά σᾶς δείχνει. Ἡ φωνή μου
ἀγγελικά γιά σᾶς θά λέει τραγούδια».
- Ἕνας βοσκός ὀρνίθι παίρνει,
ἄλλος, χαριτωμένο ἀρνάκι,
ἄλλος, ἀφράτη γαλοπούλα

κι ἄλλος, παχύ παχύ κριάρι.
Παιδιά πού θέλουν νά ἴναι ἄντρες
κούπα κρατᾶν γεμάτη μέλι.
Τήν ὥρα πιά πού φτάναν στό βουνό
γελοῦσε ἡ χαραυγή στόν οὐρανό.

Στό δρόμο τους κοντά σ' ἓνα λιβάδι
κάποιοι τραβάει νερό ἀπό τό πηγάδι.
— Ὁρα καλή! — Καλό νά ἔχεις νερό!
— Καί ξαστεριά στό δύσκολο καιρό!
— Ἐτοῦτο τό πηγάδι εἶναι γιά πάντα.
Γιά πάντα θά ἴναι τοῦτο τό νερό!
Καί τό Παιδί πού σήμερα ἐγεννήθη
τόν κόσμο θά ξεπλύνει ἀπ' τό κακό.

Σέ δροσερό ποτάμι ψαράς ἔχει σταθεῖ.
«Ἐλα μαζί μας, φίλε» τοῦ λένε οἱ βοσκοί.

— Στόν ποταμό πού λάμπει
στ' ἀστραφτερά νερά
χορεύοντας στόν ἥλιο
τό ψάρι σπαρταρᾶ.
Μά πιό βαθιά, στόν πάτο,
στ' ἀγκίστρι μου πιασμένη
μιάν ἀρμαθιά ἀπό ψάρια
γερή μέ περιμένει.
Κρυφά ἀπό τούς γονιούς του
νά πεῖτε στό Παιδί
πώς ψάρια ἐγώ φαρεύω
νά δώσει μιά νά ἴρθεῖ
στ' ἀμέτρητο τό πλῆθος
πού μέ χαρά θά ἴρθεῖ
τά θεϊκά του λόγια
ν' ἀκούσει νά εὐφρανθεῖ.
Ψαράς εἶναι κι ἐκεῖνος
καί θά φχαριστηθεῖ.

- Στόν κάμπο περπατώντας τώρα μόνοι
 βλέπουν ένα ζευγά τή γῆ νά ὀργώνει.
 Βιάζεται τή δουλειά του νά προφτάσει
 κι ἀπ' τό πρωί δέ λέει νά ξαποστάσει.
- ὦρα καλή! Τοῦ κάμπου ζευγολάτη,
 παράτα πιά τ' ἀλέτρι σου, σπολλάτη!
- Ἐχω νά ὀργώσω ἀκόμα καί νά σπείρω
 ὅλη τή γῆ πού ἀπλώνεται δῶ γύρω
 κι ἔπειτα θά θερίσω, θ' ἄλωνίσω,
 θ' ἄλέσω τό σιτάρι, θά φουρνίσω,
 ὥσπου νά βγεῖ φωμί μέ χρυσή κόρα.
- Ἐχεις καιρό. Μαζί μας ἔλα τώρα!
- Ὅχι, ὄχι, μόνο θέλω
 νά πεῖτε στό Παιδί
 πώς ἦρθε χτές τή νύχτα
 ἄγγελος νά μέ δεῖ.
 «Σήκω» μοῦ λέει «ξύπνα
 κι ὥσπου νά φέξει ἡ αὐγή
 ζέψε τά δυό σου βόδια
 νά ὀργώσουνε τή γῆ.
 Λίγο πρίν νά ξημερώσει
 σπορέας θά γεννηθεῖ
 κι ὁ σπόρος πού θά σπείρει
 ποτέ δέ θά χαθεῖ.
 Στάρι χρυσό θά γίνει
 καί γελαστό φωμί
 πού στήν πικρή του νύχτα
 μ' ὅλους θά μοιραστεῖ».

Ἡ γῆ μ' ἀσήμι εἶναι σπαρμένη.
 Τό κάθε πλάσμα ξαποσταίνει.
 Τῆς μέρας σιγοσβήνει
 τό φῶς τό γαλανό
 κι ἀνάβουνε τ' ἀστέρια
 ψηλά στόν οὐρανό.
 Στῆς νύχτας τή γαλήνη

κοιμᾶται τώρα ἡ γῆ
τῆ Γέννηση προσμένει
πρὶν ξημερώσει νὰ δεῖ.

Στὴν παγωνιά τῆς νύχτας ἕνας ἄντρας
μαζί μέ μιά γυναίκα πᾶνε ἀντάμα.

Περνᾶν ἀπ' τὶς ἐλιές καὶ πᾶν στ' ἀμπέλια
στά χέρια τους κοφίνι κουβαλᾶνε
ξέχειλο ἀπὸ σταφύλια κι ὅπως πᾶνε
τούς βλέπουν οἱ βοσκοὶ πάνω ἀπ' τοὺς λόφους.

— Σταφύλια νὰ τρυγᾶτε νύχτα μέρα
μά ὅταν ὁ τρύγος εἶναι στὸν καιρὸ του.
Δέν καρτεροῦν τὰ κλήματα στ' ἀμπέλια.

— Τοῦτο τό κρασί στή μέση τοῦ χειμῶνα
γίνεται μυστικά μά τὰ σταφύλια
δέν τὰ πειράζει πάγος καὶ χιόνι

᾽Ω, τοῦτο τό κρασί δέ γίνεται γιὰ μένα.

— Σταφύλια μέσ στό χιόνι; — Ναὶ στό χιόνι,
κι ὅμως, σᾶς λέω, ποτέ τους δέν παγώνουν.
«Στό ἀμπέλι εἶναι καιρὸς νὰ ξαναπᾶτε»
εἶπε φωνὴ παιδιοῦ μέσα στή νύχτα.

ἽΟταν σημάνει ἡ ὥρα ἡ δωδεκάτη
θά ξαναβγοῦν στά κλήματα σταφύλια
κι ὅπως θά τὰ τρυγᾶτε θά βαφτοῦνε
κόκκινα τὰ δυὸ σας χέρια σὰ ρόδα ματωμένα.

Νύχτα καὶ μέρα σταφύλια νὰ τρυγᾶτε
ὅταν ὁ τρύγος εἶναι στὸν καιρὸ του
δέν καρτερᾶνε τὰ κλήματα στ' ἀμπέλια
γι' αὐτό, σᾶς λέω, καιρὸς νὰ ξαναπᾶτε.

Μά τοῦτο τό κρασί νὰ τό φυλᾶτε
κρυφά κι εὐλαβικά γιατί μιά μέρα
κάποιος σέ μυστικό τραπέζι ἀπάνω
τό δισκοπότηρο στά χέρια θά σηκώσει
καὶ μέ τοὺς φίλους του ἀπ' αὐτό θά κοινωνήσει
μετάληψη πού ὅλοι θά μοιραστοῦμε.

ἽΟταν σημάνει ἡ ὥρα ἡ δωδεκάτη
θά ξαναβγοῦν στά κλήματα σταφύλια

κι ὅπως θά τά τρυγᾶτε θά βαφτοῦνε
κόκκινα τά δυό σας χέρια σά ρόδα ματωμένα.

- Σέ πόρτα παλαιικιά, μισανοιγμένη,
γνέθει μιά γριά στόν τοῖχο ἀκουμπισμένη.
- Ὁρα καλή! Κυρά μου, πᾶμ' ἀντάμα
τῆς Γέννησης νά δεῖς κι ἐσύ τό θαῦμα.
- Ἐσεῖς δέν ἔχετε ἔγνοια, τό κοπάδι
κοιμᾶται, τά σκυλιά πιστά φυλᾶνε
μά ἐμένα τήν ταπεινή ἢ δουλειά πού κάνω
γεμίζει τήν καρδιά μου ἄμετρη θλίψη
γιατί ἔχω ἐδῶ νά γνέσω καί νά ὑφάνω
πανί μέ μοσχομύριστο τό ὑφάδι
γιά τήν ἡμέρα ἐκείνη τή μεγάλη
πού τό Παιδί, ἄχ, σήμερα γεννιέται,
τόν πιό πικρό του πόνο θά γνωρίσει.
Τόν βλέπω, γοργά, στό λόφο ν' ἀνεβαίνει
μέ τό βαρύ σταυρό πάνω στόν ὦμο
κι οἱ πέτρες τοῦ ματώνουνε τά πόδια.
Στήν ὄψη του, συμπόνια, ἔγνοια, ἀγάπη
γι' αὐτούς πού μαζεμένοι τόν κοιτᾶνε.
Σ' ἄγρια κορφή τόν βλέπω κρεμασμένο.
Γύρω του οἱ ἀστραπές, τά μαῦρα νέφη
κυλᾶν στόν οὐρανό, βογκᾶν οἱ πέτρες
κι ἡ γῆ σαλεύει ὀλάκερη καί τρέμει.
Ἄνεμοι μανιασμένοι ἀμάχη ἀνοίγουν
μέ τό σταυρό κι ἐκεῖνος καρφωμένος
κρέμεται ἐκεῖ πού ὁ ἀγέρας ἀνεμίζει
τά καστανά του μαλλιά στήν ἄγια του ὄψη
γεμάτη ἀγάπη γιά ὅλους καί συμπόνια.
Ἄπ' τό λιγνό κορμί του στάλα στάλα
τό αἷμα του κυλάει ἀργά στό χῶμα.
Ναί, σᾶς τό ξαναλέω, τό ροῦχο τοῦτο
θά τόν δεχτεῖ τήν ὥρα τοῦ θανάτου.
Νά πεῖτε στό Παιδί πῶς τώρα γνέθω
καί δέν μπορῶ νά πάω νά προσκυνήσω.

Κρυφά νά τοῦ τό πείτε νά μὴν ἀκούσει
ἢ δόλια του ἢ μανούλα καὶ πονέσει.
— Ἀπόψε εἶναι τῆς Γέννησης ἢ νύχτα!

Ἄπό κορφή σ' ἄλλη κορφή
καβάλα στίς καμῆλες τους
τρεῖς μάγοι πᾶνε καὶ πᾶν
κι ὁ δρόμος δέν τελειώνει.
— Πέρα στήν Ἀνατολή
δές, ἔν' ἄστρο μᾶς καλεῖ
μέ τή λαμπερή ὁμορφιά του.
— Μές στήν ἄμμο τήν καυτή
δρόμο παίρνουμε σκυφτοί
στήν ἀστροφεγγιά ἀπό κάτου.
Ἄπό τή φλογισμένη μέρα
στῆς νύχτας τώρα τή φοβέρα
στήν παγωνιά πού μᾶς μουδιάζει.
Τά πόδια σέρνονται στή στρατά
πληγές τά γόνατα γεμάτα
καὶ τό κορμί χτυπάει τ' ἀγιάζι.
Μπροστά τους τρεῖς ἀκόλουθοι στό χιόνι
ἀπ' τά σκοινιά τραβώντας τίς καμῆλες
τούς μάγους βασιλιάδες ὀδηγᾶνε.

— Δούλη θά ἤθελα νά ἤμουν
στόν οἶκο μέσα τοῦ Κυρίου.
Γονατιστή νύχτα καὶ μέρα
παρακαλοῦσα τόν Θεό μου
κι ἔλεγα ὄχι δέν εἶμ' ἄξια
νά μοῦ δοθεῖ μιά τέτοια χάρη.
— Χαῖρε Μαρία!

Ἄστρο λαμπρό φωτίζει τώρα
τόν οὐρανό ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.
Γιορτάζοντας τή Γέννησή Του
ἄς κρατηθοῦμε χέρι χέρι

για να χορέψουμε ὅλοι ἀντάμα —
ἄς κρατηθοῦμε χέρι χέρι.
Οἱ ἄνθρωποι φιλιοῦνται σάν ἀδέρφια,
οἱ μάγοι κι οἱ βοσκοί δίνουν τά χέρια,
ὁ ἕνας τόν ἄλλον θέλει ν' ἀγκαλιάσει
κι ἀπό τά χεῖλη τους ὁ θεῖος βγαίνει λόγος.

Δόξα ἐν Ὑψίστοις!
Τόν Κύριον αἰνεῖτε ἐν τοῖς Ὑψίστοις!
Ἐπί γῆς εἰρήνη!
Εἰρήνη στούς καλοῦς τῆς γῆς ἀνθρώπους
τί σώθηκε γιά πάντα τώρα ὁ κόσμος ἀπ' τό κακό
Εἰρήνη στούς καλοῦς ἀνθρώπους
Ὁ πόλεμος γιά πάντα θά ἀφανιστεῖ
Εἰρήνη!